

Osnovni zahtjevi raži za gnojidbu

Автор(и): Георги Костов, Аграрен университет, Пловдив

Дата: 26.08.2024 Брой: 8/2024

Povijest raži seže stoljećima unatrag. Prema podacima FAOSTAT-a, prosječan prinos raži u 2022. godini širom svijeta iznosi 3272,3 kg/ha, a proizvedena količina je 13.143.054,91 t.

Zahvaljujući svojoj širokoj primjenjivosti, raž je postala sastavni dio ljudskog života. Ovaj članak razmatra glavne zahtjeve raži u pogledu gnojidbe i ukratko opisuje bit ove vrijedne kulture.

Raž (*Secale cereale* L., 1753) jedna je od najvažnijih žitarica. To je široko rasprostranjena poljoprivredna biljka, koja se uzgaja kao žito, krmno bilje i pokrovni usjev. Poznato je da ju je prvi put spomenuo kao kultiviranu biljku Plinije Stariji (1. stoljeće pr. Kr.).

Raž ima iznimno širok raspon upotrebe. Zrno se koristi za pripremu kruha, koji je karakteristično tamniji, aromatičan i dijetetski. Prema istraživačima, zrna sadrže esencijalne aminokiseline i vitamine skupina A, B i E.

Slama raži koristi se za proizvodnju celuloze, kao stelja za domaće životinje itd. Neke sorte registrirane u našoj zemlji su *Picasso*, *Bul Millennium*, *Elect*.

Raž je relativno manje zahtjevna u pogledu reakcije tla (pH) i dobro se razvija na kiselim tlima (pH < 7).

Utvrđeno je da njezin korijenski sustav ima sposobnost apsorpcije teže topljivih fosfata iz gnojiva i tla. Rano proljetno prihranjivanje dušičnim gnojivima iznimno je važno za ovu kulturu.

Raž apsorbira najveće količine dušika, fosfora i kalija tijekom faze busanja i izdizanja stabiljke. Prof. dr. sc. Stefan Gorbanov i suradnici (2005) navode da, prema podacima dobivenim iz pokusa gnojidbe na polju, do kraja busanja biljka usvoji oko 1/3 dušika i ¼ fosfora i kalija, dok se preostale količine usvajaju uglavnom do kraja klasanja.

Dušična gnojiva moraju se primjenjivati s oprezom, s obzirom na činjenicu da visoka dušična gnojidba dovodi do poleganja usjeva. Fosforna gnojiva se ne primjenjuju kada je pristupačni fosfor u tlu veći od 20 mg, a kalijeva gnojiva – kada je pristupačni kalij veći od 30-35 mg. Prema Andresu (2015.), odgovarajuća gnojidba fosforom, kalijem i magnezijem prije sjetve potiče početni razvoj, stabilizira stabiljku i štiti usjev od izmrzavanja. Kada su tla prikladna, primjena gnojiva s mikroelementima nije potrebna.

Za stvaranje 100 kg zrna i, naravno, odgovarajuće količine nadzemne biomase, raž iz tla izvlači između 2,5 i 3 kg dušika, oko 1,4-1,5 kg fosfora i 2,5-3 kg kalija.

Zaključno, želio bih naglasiti da je raž važna vrijedna biljka iz obitelji *Poaceae* (Trave). Uz pravilnu gnojidbu i osiguravanje dobrih uvjeta, raž ima potencijal postati iznimno visokorodna kultura na svakom gospodarstvu.

Literatura:

1. Gorbanov, S. i sur. (2005). Agrokemija. Sofija, Izdavačka kuća „Dionis“, str. 391-392. ISBN 954-8496-50-X
2. Ivanova, R. i sur. (2019). Ratarstvo. Plovdiv, Akademsko izdavaštvo Poljoprivrednog sveučilišta, str. 40-42. ISBN 978-954-517-277-9.
3. Stoyanova, V. (2014). Poljoprivredni institut – Karnobat. *Tehnološki zahtjevi za uzgoj raži*. Dostupno na: <http://www.iz-karnobat.com/wp-content/uploads/2015/03/1-%D0%92%D0%B5%D1%81%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D0%B0-%D0%A1%D1%82%D0%BE%D1%8F%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf>